

s starko vred, ampak pusti jo preč zleteti, da bo tebi dobro, in dolgo živiš“.

Tako so se že nekdanji ljudje spoznali, da je živina človeku velika dobrota in da se ž-njo ima usmiljeno ravnati. Bog daj, da bi se v sedanjih časih živini vendar hujše ne godilo, kakor nekdanj v sirovih časih! —

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Znani poljski kipar, gospod Korneli Szlegel se je vernul iz vshodnih krajev, kjer je po Turškem in Gerškem popotoval. Šaboj je prinesel mnogo obrazov slavnih oseb, kolikor jih je mogel na svoji poti dobiti.

* Na praškem vseučilišču se uči 30 pravoslovnih predmetov, 26 po nemško in 4 po česko. Na filozofski fakultati se uči 63 različnih stvari, 10 po česki, 53 po nemški; v lekarski 43, po česki 3; bogoslovje se uči v 20 predmetih, 4 se razlagajo v českem jeziku. Pravoslavcev je 721, učencev filozofske fakultate 84, lekarske 312, bogoslovcev 160, vseh učencev visokih šol skupaj 1524.

* V Vilni je prišlo na stroške Rafalovića na svetlo zgodovinsko delo: „Pamietniki o davnej Polsce z czasów Zygmunta Augusta“.

* Te dni je prišel prvi zvezek rastlinoznanstva pod naslovom: „Domaće biljoslovje hervatsko-slavonsko-sriemsko za javno i osobno podučavanje Jos. Veselića v Novem Sadu na svetlo (Einheimische Kroatisch-Slavonisch-Syrmische Botanik für den öffentlichen und Privatunterricht). Z radostjo pozdravimo to knjižico, in to toliko bolj, ker nam je znamnje, da so se naši južni bratje tudi podali na polje koristnih in za omiko naroda potrebnih znanost. Prebravši prvi zvezek, ki v vprašanjih in odgovorih razklada občji del rastlinoznanstva, moramo še to opomniti, da je gospod pisatelj tudi srečen bil o umetniških izrazih, ktere je večidel iz naroda vzel, druge pa, katerih med narodami najdel, sam večidel prav umetno stvaril; povsod je tudi botaniške nemške izraze dostavil. Priporočimo živo te bukvice vsacemu rodoljubu, posebno prijateljem rastlinoznanstva in učiteljem, ker so bukvice kakor nalašč za šolo pripravne in tako umevne, da se bo iz njih gotovo vsak otrok, ako jih kolikaj prebira, mnogo zamogel naučiti. Po njih se bo zamoglo tudi rastlinoslovje za slovenske dežele pisati. K vsemu temu pa pride še niska cena, ker naročnina celih 6 zvezkov, ki bodo zaporedoma na svetlo prišli, ako se dovelj naročnikov oglasi, znese le 1 gold., ktera naj se g. izdatelju v Petrovaradin, ali pa vredništvu „Nović“ pošilja.

Pomenki o „Zori“ *).

O namenu i vrednosti tega dela se je že govorilo; jaz toraj pretresa ne bom ponavljal, le nekoliko dostaviti mislim. „Zora“ je namreč prevzela teško nalogo voditi Slavene po poti k občenemu slovstvenemu jeziku, ter v djanji kazati, kako se je treba pri tem ravnati. Nje početje najde veliko podpornikov, ki jih vabi nje imenitni namen, i nekaj najvažnejših mož je že na njeno stran stopilo. S tim se pripravlja slovenskemu slovstvu velika prememba, i naše moči, ki le jedine kaj premorejo, se začenjajo na dvojce deliti.

*) Zora, jugoslavenski zabavnik za godinu 1852, od R. Razlaga-a i Iv. Vinković-a.

Zato je treba, da o tem važnem predmetu kaj več govorimo, ter natanjko prevdarimo: je li pravi pot nastopljen, se je li vspeha nadjati, kam da pridemo, da se složno vsi pridružimo, ako bo domovju v korist, ali pa za časa odstopimo, ko bi se to delo prazno pokazalo. Temu pomenku tedaj naj bodo sledeče besede namenjene.

Sveti, ki smo jih zastran slovstvenega jezika doslej slišali, so dvojne verste. Nekteri velé, da bi neko narečje vzeli, ter potem na jednej podlagi nadaljno izobraževanje osnovali; drugi svetujejo jezik, ki bi bil složen iz vsih narečij, misleč, da bo le oni jezik slavenstva vreden, ki bo bogastvo vsih narečij v sebi združil.

Kteri teh svetov je bolji, ter bi se doseči dal, je drugod, se mi zdi, že razsojeno. Na Českem i Horvaškem so, ako po časnikih sodimo, prvega poterdili; pa tudi v naših listih so naj bolj iskušeni možje enako govorili. Da nismo še vsi v tem soglasni, zadržuje menda nektore prevelika, nektore premajhna ljubezen do slovenščine; prvi iščejo skerbno pota, kjer bi se svojega ne tvegali popolnoma; ti pa ne morejo časa dočakati, ko bi jih ne vezala več dolžnost slovenski pisati.

Jaz sim mnogo premišljal, ter včasi tudi poskušal, kako bi si mi Slaveni k občenemu jeziku pomagali, i naposled se mi je zdelo, da imajo vendar le tisti prav, ki terdijo, da ne dobimo slovstvenega jezika, ako nam ne požene korenin iz jednih tal, i mladik ne obrodí iz jednega debla. Le potem, ko bo terdna podlaga dana, je razvitek njegov mogoč; dokler ta ni položena, je pisati po vseslavensko to, kar na pesek zidati; trud i čas, na tako delo obrnjen, sta brez koristi zgubljena. Zatoraj mi je vselej žal ko knjigo te verste v roke dobim, posebno če je ko „Zora“ od sposobnih rok pisana, ker si mislim, ko bi bil ti trud drugače obrnjen, bi bil narod kaj od njega imel; tako sta pa pisatelj i bravec goljufana.

Zakaj tako sodim, bom skusil v kratkém razložiti. Najpred se praša: ali je že kadaj slovstveni jezik od to postal, ko ga „Zora“ išče? Sosedje okoli nas, ki so nas v izobraženji prehiteli, nam bodo lahko povedali. Ali se je pri njih slovstveni jezik iz vsih narečij, ali samo iz jednega naredil? Prašajmo jih! Nemci nam odgovorijo, da je pri njih visoka nemščina nad družimi narečji, — Francozi, da je severni jezik nad južnem premagal, — na Laškem vidimo, da toskansko narečje, in na Ruskem, da velikorusčina gospoduje. Tako dalje popraševaje bi gotovo zvedili, da se je tudi drugod enako godilo. Če toraj pomislimo, da se zakoni narave ne menijo, da solnce, ki je našim sosedom sijalo, tudi nam sveti, i da bi se bila pri njih, ki so manjši od Slavenov, narečje lože v jedno stopila, kdo se bo nadjal, da se ima pri našem mnogoljudnem narodu zgoditi, kar pri manjših ni mogoče bilo?

Pomislimo na dalje, da se po različnih slovnica na enkrat ravno tako piše, ko bi cerkev ali palačo po različnih obrisih zidali. Tudi vsak vidi, da bi nam nič pomagano ne bilo, ako bi se ko doslej tudi zanaprej po množnih slovnica narečij pisalo. Preglejmo samo nektore besede. Južni Slaveni, postavim, pišemo: smo, jesmo; Čehi jsme; Poljaki jeste my; Rusi jesmy. Tukaj prašam „Zoro“: ali se bodo vse te oblike pisati smele? Po mojej misli ne. Tako tudi menim, da se ne smé naenkrat roka i ruka, rěka i raka pisati. Mislim, da se tudi naenkrat ne more po česki i slovenski izgovarjati, ali stavek po poljski i ruski vezati. Kaj je te tedaj nasledek? Tako lahak se mi odgovor zdí, da se bojim prašati. Po dveh, treh ali čveterih slovnica se tedaj ne more pisati, ampak le po jednej, — i to je, kar sim hotel rěči.